

सार्वजनिक सेवा बडापत्र

(Public Service Charter)

-Deba Raj Luitel

❖ सार्वजनिक सेवा/नागरिक बडापत्र भनेको के हो ?

☞ सेवा प्रदायक निकायले उपलब्ध गराउने सेवा सुबिधा सम्बन्धि सम्पूर्ण जानकारी, यसको अनुपलब्धता हुँदा उपचारको व्यवस्था सहित सेवा प्रदायक निकायमा राखिएको जानाकारी पत्र ।

❖ सर्वजनिक सेवा वडापत्रलाई के नामले पनि चिनिन्छ ?

☞ नागरिक वडापत्र

❖ सर्वजनिक सेवा वडापत्रको मुख्य उद्देश्य के हो ?

☞ जनताको सुचनाको अधिकार प्रबर्धन गर्नु

❖ सर्वजनिक सेवा वडापत्रको थप उद्देश्यहरु के के हुन ?

☞ सार्वजनिक सेवा को प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्नु, जनमुखी सेवा प्रदान गर्नु, सेवा प्रवाह गुणस्तरीय, सरल, पारदर्शी, उत्तरदायी, निष्पक्ष, सेवाग्राहिमुखी बनाउनु ।

❖ नेपालको संविधानको कति धारामा सूचनाको हकको व्यवस्था गरिएको छ ?

☞ धारा २७

❖ सर्वजनिक सेवा वडापत्रको प्रमुख सिद्धान्त के हो ?

☞ “सेवा ग्रहणमा जनताको सार्वभौमसत्ता” वा “सेवा प्रवाहमा जनताको सार्वभौमसत्ता”

❖ सार्वजनिक सेवा वडापत्रको अवधारणा लागु गर्ने देश कुन हो ?

☞ वेलायत

❖ वेलायतले सर्वजनिक सेवा वडापत्रको अवधारणा कहिलेवाट लागु गरेको हो ?

☞ २२ जुलाई १९९१, (उक्त समयमा वेलायतका प्रधानमन्त्री जोन मेजर थिए)

❖ जोन मेजरले नागरिक वडापत्र लागु गर्दा कतिवटा सिद्धान्त अगाडी सारेका थिए ?

☞ Six principles

Six principles of the Citizens' Charter movement as originally framed were:

- ✓ **Quality:** Improving the quality of services
- ✓ **Choice:** Wherever possible
- ✓ **Standards:** Specify what to expect and how to act if standards are not met
- ✓ **Value:** For the taxpayers' money
- ✓ **Accountability:** Individuals and Organizations
- ✓ **Transparency:** Rules/ Procedures/ Schemes/Grievances

❖ बेल्जियमको नागरिक वडापत्रलाई के नामले सम्बोधन गरिन्छ ?

☞ Public Service Users' Charter (1992)

Name Of Public Service Charter In Different Countries		
Country	Name of the initiative	Year
Britain	Public service Charter	22 July, 1991
Belgium	Public Service Users' Charter	1992
France	Service Charter	1992
Spain	The Quality Observatory	1992
Malaysia	Client Charter	1993
Portugal	The Quality Charter in Public Services	1993
Jamaica	Citizens' Charter	1994
Canada	Service Standards Initiative	1995
India	Citizens Charter	1997
Australia	Service Charter	1997
Nepal	Citizens Charter	2056 BS

❖ वेलायतमा सेवावडापत्रलाई कहिले पुनः लागु (Re-launched) गरियो ?

☞ 1998 (by the Labor Government of Tony Blair which rechristened it *Services First*.)

❖ वेलायतमा नागरिक वडापत्रलाई पुनः लागु गर्दा कति सिद्धान्तको विकास गरिएको थियो ?

☞ Nine principles (Set standards of service; be open and provide full information; Consult and involve; Encourage access and the promotion of choice; Treat all fairly; Put things right when they go wrong; Use resources effectively; Innovate and improve; Work with other providers.)

❖ नेपालमा नागरिक वडापत्रको सुरुवात कहिलेवाट भएको हो ?

☞ वि.स. २०५६ मा (विपन्नलाई आय, निमुखालाई न्याय नामक कार्यक्रमबाट)

❖ पहिलो डिजिटल नागरिक वडापत्रको सुरु गर्ने कार्यालय कुन हो ?

☞ जिविस, रुकुम (२०७३ असोज १६) (नोट : पहिलो डिजिटल नागरिक वडापत्रको सुरु गर्ने कार्यालयको रूपमा कतै कतै जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पनि पाईन्छ तर जिविस रुकुमनै छान्नुहोला)

❖ अडियो प्रविधिमा नागरिक वडापत्रको प्रयोग गर्ने कार्यालय कुन हो ?

☞ जिल्ला प्रशासन कार्यालय तेह्रथुम (२०७३ मङ्सिर ८)

❖ जिल्ला स्थित कार्यालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

☞ प्रमुख जिल्ला अधिकारी

❖ नागरिक वडापत्रलाई कानूनी व्यवस्था गर्ने पहिलो कानून कुन हो ?

☞ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४

❖ नेपालमा नागरिक वडापत्रको प्रयोग कुन कार्यक्रमबाट भएको हो ?

☞ विपन्नलाई आय, निमुखालाई न्याय

❖ सुशासन नियमावली अनुसार जिल्लास्तरीय क्षतिपूर्तिको निर्धारण समितिमा कतिजना सदस्य हुन्छन् ?

☞ ३ जना

❖ नेपालमा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्रको कार्यन्वयनको सुरुवात कहिलेवाट भयो ?

☞ वि.स. २०७० बैशाख २

❖ नेपालमा सबै कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको पूर्ण कहिले भयो ?

☞ वि.स. २०६९

❖ काठमाडौं उपत्यकाभित्रको कुनै कार्यालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

☞ सम्बन्धित विभाग

❖ क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र निर्देशिका, २०६९ मन्त्रीपरिषदबाट कहिले पारित भएको हो ?

☞ २०६९/१०/१५

❖ जिल्ला स्थित क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिको अध्यक्ष को हुन्छ ?

☞ जिल्ला समन्वय अधिकारी

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ कहिले प्रमाणीकरण र प्रकाशन भएको हो ?

☞ २०६४/१०/२३

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ मा कति दफा रहेका छन् ?

☞ ४७ दफा

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ मा कति नियम (Article) रहेका छन् ?

☞ ४७ नियम

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ मा कति अनुसूची रहेका छन् ?

☞ ५ अनुसूची

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ को परिच्छेद - ५ विविध खण्ड अन्तर्गत दफा २५ के को व्यवस्था रहेको छ ?

☞ नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने

❖ नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदले कहिले क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र व्यवस्थापन निर्देशिका स्वीकृत गरेको हो ?

☞ २०६९/१०/१५

नेपालमा नागरिक वडापत्र

- ✓ तत्कालिन प्र.म. गिरिजाप्रसाद कोइरालाको अध्यक्षतामा गठित प्रशासन सुधार आयोगको प्रतिवेदन, २०४८ बाट नागरिक वडापत्रको अवधारणा आएको,
- ✓ नेपालमा यस सम्बन्धि व्यवस्था "सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ को परिच्छेद ५, दफा २५ मा र नियमावली को दफा १४ मा गरिएको छ,
- ✓ नेपालमा वि.स. २०५६ मा "विपन्न(गरिब)लाई आय, निमुखालाई न्याय" नामक कार्यक्रमबाट नागरिक वडापत्रको अवधारणा भित्रिएको,
- ✓ नेपालमा वि.स. २०६१ बाट नागरिक वडापत्र सबै कार्यालयमा लागू गरिएको,
- ✓ पहिलो डिजिटल नागरिक वडापत्र जिविस, रुकुम, (२०७३ असोज १६)
- ✓ सुशासन ऐन, २०६४ ले सबै सरकारी निकायमा नागरिक वडापत्र लागू गर्ने व्यवस्था गरेको,
- ✓ क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्रको सुरुवात २०७० वैशाख २ बाट भएको, (पहिलो चरणमा बढी जनसम्पर्क हुने ५ वटा विभागहरु (अध्यागमन विभाग, वैदेशिक रोजगार विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, भूमिसुधार तथा व्यवस्था विभाग, नापी विभाग) मा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र समेत लागू गरिएकोमा हालसम्म आइपुग्दा यी विभाग मातहतका कार्यालयका साथै खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग, वाणिज्य विभाग, कृषि विभाग तथा मातहतका कार्यालय लगायत धेरै सरकारी निकायमा क्षतिपूर्तिसहितको नागरिक वडापत्र कार्यान्वयनमा रहेको छ ।

- ✓ जिल्ला प्रशासन कार्यालयतेह्रथुमले प्रदान गर्ने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन अडियो प्रविधिमा नागरिक वडापत्र राखेको (२०७३ मङ्सिर ८),
- ✓ सुशासन(व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को नियम १४ मा नागरिक वडापत्र सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । जसमा:
  - ☞ सर्वसाधारणलाई सेवा प्रदान गर्ने वा जनसम्पर्क कायम गर्ने प्रत्येक सरकारी कार्यालयले त्यस्तो कार्यालयको परिसरभित्र सवैले देख्ने उपयुक्त ठाउँमा नागरिक वडापत्र राख्नु पर्नेछ ।
  - ☞ नागरिक वडापत्रमा ऐनको दफा २५ को उपदफा मा उल्लिखित कुराका अतिरिक्त देहायका **कुराहरु उल्लेख भएको हुनु** पर्नेछ:-
    - (क) सेवा प्राप्त गर्न सेवाग्राहीले पेश गर्नु पर्ने कागजात,
    - (ख) सेवाग्राहीले सेवा सम्बन्धमा गरेका गुनासो सुन्ने अधिकारीको पद र नाम,
    - (ग) सेवा प्रदायक निकायको तालुक कार्यालय र टेलिफोन नम्बर,
    - (घ) सेवा प्रवाहको प्राथमिकता,
    - (ङ) क्षतिपूर्ति प्राप्त हुने र नहुने सेवाहरु ।
  - ☞ ऐनको दफा २५ को उपदफा (५) बमोजिम क्षतिपूर्तिको दावी गर्नका लागि सेवा प्रदायक जिल्लास्तरीय कार्यालय भए प्रमुख जिल्ला अधिकारी समक्ष, जिल्ला प्रशासन कार्यालय भए क्षेत्रीय प्रशासन कार्यालय समक्ष, काठमाडौं उपत्यकाभित्रको कुनै कार्यालय भए सम्बन्धित विभाग समक्ष, विभाग वा विभागीयस्तरको कार्यालय भए सम्बन्धित मन्त्रालय समक्ष र मन्त्रालय भए प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समक्ष **अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन** पेश गर्नु पर्नेछ ।
  - ☞ जिल्लास्तरीय कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय सेवा प्रदायक भएको अवस्थामा यस नियम बमोजिम **क्षतिपूर्तिको निर्धारण** गर्न देहाय बमोजिमको एक समिति रहनेछ:-

(क) जिल्ला विकास समितिको सभापति	-अध्यक्ष
(ख) प्रमुख जिल्ला अधिकारी	-सदस्य
(ग) सेवा प्रदायक कार्यालयको प्रमुख	-सदस्य
  - ☞ जिल्ला प्रशासन कार्यालय र जिल्ला विकास समितिको कार्यालयको हकमा क्षतिपूर्तिनिर्धारण गर्न क्षेत्रीय प्रशासकले तोकेको बढीमा तीन सदस्यीय क्षतिपूर्ति समिति रहनेछ ।
  - ☞ विभाग वा विभागीयस्तरको कार्यालय, मन्त्रालय वा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको हकमा सम्बन्धित मन्त्रालय वा निकायले बढीमा तीन सदस्यसम्मको क्षतिपूर्ति निर्धारण समिति गठन गर्न सक्नेछ ।
  - ☞ पर्न आएको निवेदन जाँचबुझ गर्दा निवेदनको व्यहोरा मनासिव देखिएमा सेवाग्राहीलाई पुन गएको वास्तविक हानि नोक्सानीको परिमाणको विचार गरी त्यस्तो सेवा पुनः प्रदान गर्दा निःशुल्क रुपमा दिन वा बढीमा पाँच हजार रुपैयाँसम्म क्षतिपूर्ति दिन सम्बन्धित समितिले सम्बन्धित निकायका पदाधिकारीका नाममा आदेश दिन सक्नेछ ।
  - ☞ क्षतिपूर्ति सम्बन्धित निकायका प्रमुख पदाधिकारीले तत्काल सेवा प्रदान नगर्ने जिम्मेवार कर्मचारीबाट असुलउपर गरी सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

नागरिक वडापत्रका मुख्य तत्वहरु

- ✓ सेवा र त्यसको प्रकृति,
- ✓ कार्यविधि,
- ✓ लाग्ने समयावधि,
- ✓ सेवा प्रदान गर्ने पदाधिकारी र निजको कार्यक्षेत्रको विवरण,
- ✓ कुनै दस्तुर तथा अन्य रकम लाग्ने भए सोको विवरण,
- ✓ तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरु ।

नागरिक वडापत्रको उद्देश्य

नागरिक वडापत्र तयार गर्नुका मुख्य उद्देश्य निम्न छनः

- ✓ पारदर्शिता र सुचनाको हकको प्रत्याभूति गर्न,
- ✓ सरोकारवालाको हित सम्बोधन गर्न,
- ✓ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउन,
- ✓ सेवा प्रदायक र प्राप्तको समय बचत गर्न,
- ✓ गुनासो सुनवाईको व्यवस्था गरि सार्वजनिक उत्तरदायित्व बहन गर्न,
- ✓ मूल्यांकनको आधार तयार गर्न,
- ✓ सेवा प्रति जनाबिस्वास वृद्धि गर्न,
- ✓ साधन श्रोतको महतम उपयोग गर्न,
- ✓ सेवाप्रदायकबाट हुन सक्ने स्वेच्छाचारिताको अन्त्य गर्न,
- ✓ सुशासन र विधिको शासनलाई सस्थागत गर्न सहयोग गर्न,

नागरिक वडापत्रका आवश्यक विशेषताहरु

- ✓ उल्लेखित उद्देश्य पुरा गर्नको लागि निम्न गुण विशेषता भएको वडापत्र निर्माण गर्नु आवश्यक हुन्छ ।
- ✓ सेवाग्राही वा नागरिकका आवश्यकतामा केन्द्रित रहेर सोहि अनुरूप निर्माण गरिएको नागरिक वडापत्र
- ✓ स्थानीय र साधारण जनताले बुझ्न सक्ने भाषाको प्रयोग गरिएको नागरिक वडापत्र ,
- ✓ श्रब्य-दृश्य सामग्रीको प्रयोग गरिएको नागरिक वडापत्र,
- ✓ आवधिक गरिएको नागरिक वडापत्र,
- ✓ सेवा नभए क्षतिपूर्ति र प्रभावकारी उपचारको व्यवस्था भएको वडापत्र,
- ✓ नागरिक वडापत्रको कार्यान्वयनको लागि तालिम प्राप्त जनसक्तिको व्यवस्था गरिएको वडापत्र,

- ✓ अनुगमन, पृष्ठपोषण र आवधिक सहित परिमार्जन र परिस्कृतको लागि प्रभावकारी संयन्त्र सहितको बडापत्र क्षतिपूर्तिको व्यवस्था
- ✓ सेवाप्रदायकले नागरिक बडापत्रमा उल्लेख गरिए अनुरूपको सेवा प्रदान नगरे निम्न निकाय वा अधिकारी समक्ष क्षतिपूर्तिको लागि दाबी गर्न सकिन्छ
- ✓ जिल्ला स्थित कार्यालय भए प्रमुख जिल्ला अधिकारी समक्ष निवेदन दिने,
- ✓ काठमाण्डौ उपत्यकाभित्र कुनै कार्यालय भए सम्बन्धित बिभाग समक्ष निवेदन दिने,
- ✓ बिभाग स्तरको भए सम्बन्धित मन्त्रालय समक्ष निवेदन दिने,
- ✓ मन्त्रालय भए प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद कार्यालय समक्ष निवेदन दिने,
- ✓ पर्न आएका निवेदनको व्यहोरा मनासिब देखिएमा त्यस्तो सेवा पुनःप्रदान गर्दा निशुल्क रुपमा दिने वा बढीमा ५ हजार सम्म क्षतिपूर्ति दिन सकिने व्यवस्था छ,
- ✓ क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक बडापत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६९ नेपाल सरकारबाट जारी भई २०७० बैशाख २ गतेदेखि ८ वटा बिभाग अन्तर्गत १८ जिल्लाका २० वोट कर्लायाहरूमा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक बडापत्रलाई अनिवार्य गरिएको छ,
- ✓ क्षतिपूर्तिको निवेदन विधुतीय संचार माध्यमबाटपनि दिन सकिने व्यवस्था छ र क्षतिपूर्ति समितिले दर्ता भएको ७ दिनभित्र कारबारही दुंग्याउनुपर्दछ ।

❖ नेपालमा सार्वजनिक सेवा बडापत्र कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या

- ☞ सेवा लिने बर्गको सहभागितालाई बडापत्र डिजाइन गर्दा प्राथमिकता नदिएको,
- ☞ सार्वजनिक सेवा बडापत्रको मर्म र भावना अनुसार कर्मचारीहरूलाई बदल्न नसकिएको,
- ☞ बडापत्र यसको उपयोगिता र महत्वबारे जनचेतना फैलाउन नसकिएको,
- ☞ सबै नागरिकको साक्षरतामा अभाव रहेको,
- ☞ क्षतिपूर्तिको व्यवस्था सबै निकायमा लागु गर्न नसकिएको।
- ☞ सेवाहरू Demand Driven नभई Supply driven भएको,
- ☞ समय समयमा नागरिक बडापत्र आवधिक र परिमार्जित नगरिएको ,
- ☞ बडापत्रको अवधारणा औपचारिकतामा मात्र सिमित गरिएको,

❖ सार्वजनिक सेवा बडापत्रलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू

- ☞ बडापत्रको भाषा सर्वसाधारण सबैले सजिलै बोध गर्न सक्ने गरि सरल बनाउने,
- ☞ विज्ञको साथ साथै सरोकारवाला सबैको उचित सहभागितामा बडापत्रको निर्माण गर्ने
- ☞ बडापत्रको मर्म र भावना अनुरूप सेवा प्रदान गर्न कर्मचारीको ब्यवहारमा समेत सुधार ल्याउने,
- ☞ गुनासो व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनुने
- ☞ बडापत्रलाई समय समयमा अध्यावधिक गर्ने
- ☞ क्षतिपूर्तिसहितको बडापत्र सबै निकायमा लागु गरि यसलाई प्रभावकारी बनाउने,
- ☞ बडापत्र अनुसार आसल कम गर्ने लाइ पुरस्कार र नगर्ने लाइ दण्डको व्यवस्था गर्ने,
- ☞ निरक्षर र असाहयको लागि विशेष व्यवस्था गर्ने,
- ☞ बडापत्रको अनुगमन र सुपेरिवेक्षणलाई प्रभावकारी बनाउने । सफलताको सुभकामना

सफलताको सुभकामना

debrajuiteel@gmail.com

नमूना प्रश्नहरू

❖ तलका भनाई ठीक/बेठीक के हुन् ? छुट्याउनुहोस् ।

1. निवेदन मनासिव देखिएमा सेवाग्राहीलाई पुन गएको वास्तविक हानि नोक्सानीको परिमाणको विचार गरी त्यस्तो सेवा पुनः प्रदान गर्दा निःशुल्क रुपमा दिन वा वढीमा पाँच हजार रुपैयाँसम्म क्षतिपूर्ति दिन समितिले सम्बन्धित निकायका पदाधिकारीका नाममा आदेश दिन सक्नेछ ।
2. क्षतिपूर्ति सम्बन्धित निकायका प्रमुख पदाधिकारीले तत्काल सेवा प्रदान नगर्ने जिम्मेवार कर्मचारीबाट असुलउपर गरी सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(A) 1 र 2 दुवै ठीक (B) 1 र 2 दुवै बेठीक (C) 1 ठीक 2 बेठीक (D) 2 ठीक र 1 बेठीक

❖ सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) नियमावली, २०६५ को अनुसूची -२ मा के सम्बन्धी व्यवस्था रहेकोछ ?

- ☞ नागरिक वडापत्र बमोजिम क्षतिपूर्तिको दावी गर्दा पेश गर्नुपर्ने निवेदनको ढाँचा

❖ सार्वजनिक सेवा वडापत्रको मुख्य उद्देश्य के हो ?

- (A) सेवाग्राहीलाई जानकारी दिने (B) कार्यालयलाई व्यवस्थित तगर्ने (D) कार्यालयको उद्देश्य प्रकाशित गर्ने
- (C) सबैलाई मद्दत गर्ने

❖ काठमाडौं उपत्यकाभित्रको कुनै कार्यालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

- A) सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख B) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
- C) सम्बन्धित बिभाग D) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय

❖ नेपालमा नागरिक वडापत्रको सुरुवात कुन कार्यक्रमबाट भएको हो ?

- A) गरिबलाई आय, निमुखालाई न्याय B) निमुखालाई आय, गरिबलाई न्याय C) दुवै ठीक D)

दुवै ठीक

❖ डिजिटल डिस्टले सहितको नागरिक वडापत्र राख्न सुरु गर्ने कार्यालय कुन हो ?

- A) जिल्ला प्रशासन कार्यालयल तेह्रथुम B) वैदेशिक रोजगार विभाग
C) यातायात व्यवस्था विभाग D) जिविस रकुम

❖ अडियो प्रविधिमा आधारित नागरिक वडापत्र राख्न सुरु गर्ने कार्यालय कुन हो ?

- A) जिल्ला प्रशासन कार्यालयल तेह्रथुम B) वैदेशिक रोजगार विभाग
C) यातायात व्यवस्था विभाग D) खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग

Model Question of Public Service Charter

1. नागरिक वडापत्रको अवधारणा कसले ल्याएका हुन ?

- A) जोन मेजर B) रवर्ट वालपेई C) डायना D) एडक स्मिथ

2. वेलायतका प्रधानमन्त्री जोन मेजरले नागकि वडापत्रको अवधारणा कहिले अगाडी सारेका हुन ?

- A) १९९१ जुलाई २० B) १९९१ जुलाई २१ C) १९९१ जुलाई २२ D) १९९१ जुलाई २३

3. क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्रलागु हुने सुरुका ५ कार्यालयमा कुन पर्दैन ?

- A) अध्यागमन विभाग B) वैदेशिक रोजगार विभाग
C) यातायात व्यवस्था विभाग D) खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग

4. अडियो प्रविधिमा नागरिक वडापत्र राख्न सुरु गर्ने कार्यालय कुन हो ?

- A) जिल्ला प्रशासन कार्यालयल तेह्रथुम B) वैदेशिक रोजगार विभाग
C) यातायात व्यवस्था विभाग D) खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग

5. जिल्ला स्थित कार्यालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

- A) सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख B) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
C) सम्बन्धित बिभाग D) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय

6. काठमाडौं स्थित कार्यालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

- A) सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख B) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
C) सम्बन्धित बिभाग D) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय

7. तलका भनाई ठीक/बेठीक के हुन् ? छुट्याउनुहोस् ।

1. अडियो प्रविधिमा आधारित नागरिक वडापत्रको प्रयोग गर्ने कार्यालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय तेह्रथुम हो ।

2. डिजिटल प्रविधिमा आधारित नागरिक वडापत्र प्रयोग गर्ने कार्यालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रकुम हो । ।

(A) 1 र 2 दुवै ठीक (B) 1 र 2 दुवै बेठीक

(C) 1 ठीक 2 बेठीक (D) 2 ठीक र 1 बेठीक

8. नागरिक वडापत्रलाई कानूनी व्यवस्था गर्ने पहिलो कानून कुन हो ?

- A) निजामति सेवा ऐन, २०४९ B) सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४
C) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ D) सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३

9. नेपालमा नागरिक वडापत्रको प्रयोग कुन कार्यक्रमबाट भएको हो ?

- A) विपन्नलाई आय, निमुखालाई न्याय B) निमुखालाई आय, विपन्नलाई न्याय
C) माथिका दुवै D) कुनैपनि होईन

10. विभिन्न देशमा प्रचलनमा रहेका नागरिक वडापत्र सम्बन्धमा जोडा मिलान (:बतअजप्लनक) तलको कुन चौहि ठीक छ ?

समूह (Group) I

- (a) फ्रान्स
(b) मलेसिया
(c) क्यानडा
(d) भारत

समूह (Group) II

1. Citizen Charter
2. Public Service Charter
3. Service Standards Initiative
4. Service Standards Initiative
5. Client Charter

(A) a-2,b-1,c-3,d-5

(B) a-1,b-5,c-4,d-3

(C) a-2,b-5,c-4,d-3

(D) a-2,b-5,c-4,d-1

11. सुशासन नियमावली अनुसार जिल्लास्तरीय क्षतिपूर्तिको निर्धारण समितिमा कतिजना सदस्य हुन्छन् ?

- A) ३ जना B) ५ जना C) ७ जना D) ९ जना

12. When did the the Citizens' Charter with Compensation start in Nepal? नेपालमा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्रको कार्यन्वयनको सुरुवात कहिलेबाट भयो ?

- A) वि.स. २०५६ B) वि.स. २०७० बैसाख २
C) वि.स. २०७३ असोज १६ D) वि.स. २०७३ मङ्सिर ८

13. नेपालमा सबै कार्यालयमा नागरिक वडापत्रको पूर्णरूपले कहिले देखि लागु भयो ?

- A) वि.स. २०५६ B) वि.स. २०७० C) वि.स. २०६१ D) वि.स. २०७३

14. तलका भनाई ठीक/बेठीक के हुन् ? छुट्याउनुहोस् ।

1. क्षतिपूर्तिको निवेदन विधुतीय संचार माध्यमबाट पनि दिन सकिने व्यवस्था छ ।

2. क्षतिपूर्ति समितिले दर्ता भएको ७ दिनभित्र कारबारही टुंग्याउनुपर्दछ ।

(A) 1 र 2 दुवै ठीक

(B) 1 र 2 दुवै बेठीक

(C) 1 ठीक 2 बेठीक

(D) 2 ठीक र 1 बेठीक

15. मन्त्रालयमा नागरिक वडापत्र बमोजिम काम नभएमा क्षतिपूर्तिको लागि कहाँ निवेदन दिनुपर्छ ?

- A) सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख B) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
C) सम्बन्धित विभाग D) प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय

16. Problems faced in implementing the Public Service Charter?

- A) activities of the organization and had no focus
B) Concerned staff was not sufficiently trained and sensitized
C) destabilized the strategic processes
D) All of the Above

17. क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र निर्देशिका, २०६९ मन्त्रीपरिषदबाट कहिले पारित भएको हो ?

- A) २०६९/१०/१० B) २०६९/१०/१४ C) २०६९/१०/१५ D) २०६९/१०/२०

18. Which of the following include in Six principles of the Citizens' Charter movement?

- A) Quality, Choice B) Accountability C) Standards, Value D) All of the above

19. जिल्ला स्थित क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिको अध्यक्ष को हुन्छ ?

- A) सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख B) प्रमुख जिल्ला अधिकारी
C) कोष तथा लेखा नियन्त्र D) जिल्ला समन्वय अधिकारी

20. Public Service Users' Charter is name of public service charter of ?

- A) Belgium B) France C) Spain D) Portugal

21. नेपालमा हेलो सरकारको सुरुवात कहिले भएको हो ?

- A) २०६६/०७/१७ B) २०६८/०७/१७ C) २०६९/१०/१५ D) २०७०/०१/०२

22. नेपालमा कहिले देखि घुम्तीसेवाको अवधारणाको लागु भयो ?

- A) वि.स २०६० कार्तिक B) वि.स २०६१ कार्तिक C) वि.स २०६२ कार्तिक D) वि.स २०६३

सफलताको शुभकामना

debrajluitel@gmail.com

1.3 नेपालको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी Information on Nepal's economic situation and current periodical plan

- Deba Raj Luitel

Part:1

विभिन्न सूचकमा नेपालको अवस्था

सूचक	नेपालको स्थान	जम्मा देश	पहिलो मुलुक	अन्तिम मुलुक	कैफियत
मानव विकास सूचकांक,	१४२ औं	१८९	नर्वे	नाइजर	सन् २०१८ मा १४९ औं स्थानमा रहेको
भ्रष्टाचार सूचकांक,	११७ औं	१८०	डेनमार्क	सोमालिया	सन् २०१८ मा १२४ औं स्थानमा रहेको
अन्तराष्ट्रिय समृद्धी मापक सूचकांक	११४ औं	१४९	नर्वे	अफगानिस्थान	
विश्व खाद्य सुरक्षा सूचकांक	७७ औं	११३	फिनल्याण्ड	यमन	
विश्व शान्ति सूचकांक	७३ औं	१६३	आइसल्यान्ड	अफगानिस्थान	गत वर्ष ७६ औं स्थानमा रहेको थियो
Doing Business Report	९४ औं	१९०	न्युजिल्यान्ड	सोमालिया	
विश्व खुसी प्रतिवेदन	८७ औं	१४९	फिनल्यान्ड	दक्षिण सुडान	
समावेशी विकास सूचकमा	२२ औं	७४	सिंगापुर		
संसदमा महिला प्रतिनिधित्वका हिसावमा	३६ औं	१९२	रुवान्डा	भानु आदु	एसियामा टिमोर पछि नेपाल दोश्रो स्थानमा
व्याक्तिगत स्वतन्त्रता, २०१९	९२ औं	१६२	न्युजिल्यान्ड	उत्तरकोरिया	
कानूनको शासन सूचकांक, २०१९	६१ औं	१२६	डेनमार्क	भेनेजुयला	दक्षिण एसियामा नेपाल पहिलो
भोकमरी सूचकांक, २०१९	७३ औं	१०७	उरुग्वे	सेन्ट्रल अफ्रिकन रिपब्लिक	सार्कमा नेपाल तेस्रो
सुरक्षित मुलुक सूचकांक, २०१९	६४ औं	१६०	आइसल्यान्ड	The Bahamas	
शक्तिशालि पासपोर्ट सूचकांक, २०२०	७३ औं	१०६	जापान	अफगानिस्थान	३८ देशले मात्र भिसा प्रदान गर्ने गरको
सैन्य शक्ति सूचकांक, २०२०	११९ औं	१४०	अमेरिका	भुटान	सन् २०१९ मा १२० औं स्थानमा रहेको

प्रेस स्वतन्त्रता सूचकांक, २०२०	११२ औं	१८०			अघिल्लो वर्ष १०६ औं स्थानमा रहेको
विश्व प्रतिस्पर्धा सूचकांक	१०८ औं				

आर्थिक विकास (Economic Development)

- ✓ मुलुकको कूल गार्हस्थ्य उत्पादन, कुल राष्ट्रिय उत्पादन, प्रति व्यक्ति आयमा भएको सकारात्मक वृद्धिका साथै समग्र जीवनस्तरमा सुधार आएको अवस्था आर्थिक विकास हो ।
- ✓ यो Happiness of Public Life सँग सम्बन्धित छ ।
- ✓ आर्थिक विकास = आर्थिक वृद्धि + सकारात्मक परिवर्तन

समग्रमा विश्वको अर्थतन्त्र	
अन्तराष्ट्रिय मुद्राकोष (IMF)का अनुसार सन् २०२० विश्वको आर्थिक वृद्धिदर	३.० % (प्रक्षेपण ३.३% थियो)
समग्रमा नेपालको अर्थतन्त्र	
पछिल्लो १० वर्षको औषत आर्थिक वृद्धिदर	४.६%
प्रतिव्यक्ति कूल गार्हस्थ्य उत्पादन	११९१ \$
प्रतिव्यक्ति कूल राष्ट्रिय आय	११९६ \$
प्रतिव्यक्ति राष्ट्रिय खर्चयोग्य आय	१४८६ \$
कूल ग्रहास्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान (कृषि, बन, मत्स्यपालन, खानी)	२५.८ %
कूल ग्रहास्थ्य उत्पादनमा द्वितीय क्षेत्रको योगदान (उत्पादनमुलक उद्योग, निर्माण, विद्युत, ग्यास, पानी)	%
कूल ग्रहास्थ्य उत्पादनमा तृतीय क्षेत्रको योगदान (सेवा क्षेत्र eg: होटेल, रेस्टुरेन्ट, यातायात सञ्चार रियल स्टेट)	%
गरिविको रेखामुनी रहेको जनसंख्या (निरपेक्ष गरिवी)	१६.६७ प्रतिशत
बहुआयकिक गरिवी सूचकांकमा रहेको जनसंख्या	१७.४ प्रतिशत
नेपाल श्रमिक सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार वेरोजगारी दर	११.४ प्रतिशत
आर्थिक वृद्धिदर (१५ औं योजना अनुसार)	६.८ प्रतिशत
आर्थिक वृद्धिदर (आ.व. २०७८/७९ को वजेट अनुसार)	-२.१२ प्रतिशत (बजेटको लक्ष्य: ६.५)
आ.व. २०७८/७९ को बजेट अनुसार मुद्रा स्फीति दर	हाल ३.५ रहेको
वाणिज्य बैंकको शाखा पुगेको स्थानीय तह संख्या	७५०
वाणिज्य बैंक संख्या	२७ वटा
विकास बैंक संख्या	१९ वटा
वित्त कम्पनी संख्या	२१ वटा
लघुवित्त वित्तीय संस्था	७६ वटा
पूर्वाधार विकास बैंक संख्या	१ वटा
राष्ट्रिय सहकारी बैंक संख्या	१ वटा
कुल सहकारी संस्थाहरूको संख्या	२९,८८६ वटा
आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या	९१.५ प्रतिशत
विद्युत सुविधा पुगेको जनसंख्या	९३.०
कुल विद्युत उत्पादन (राष्ट्रिय गृहमा जोडिएको)	१४५८ मेगावाट
Doing Business Report,...मा नेपालको अवस्था	
अस्तिव्ययमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्या	४४ वटा
सञ्चालनमा रहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्या	३८ वटा
नाफामारहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्या	२४
घाटामा रहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्या	१८
वन्द रहेको सार्वजनिक संस्थानको संख्या	१ (ज.चु.का.ली.)
व्यवसाय सुरुवाती अवस्थामा रहेका सार्वजनिक संस्थानको संख्या	२ (विद्युत उत्पादन कम्पनी र राष्ट्रिय प्रसारण गृह)
मानव विकास सूचकांक, २०२०२० मा नेपालको स्थान	१४२ (०.६०२ सूचकांक)
विदेशी मुद्रा संचिती (८.८ महिनाको वस्तु तथा सेवाको रहेको)आ.व. २०७७/७८ को वजेटको लक्ष	७ महिनाको

आ.व. २०७८/७९ को बजेट	
बजेटको आकांक्षा: :	समृद्ध नेपाल, सुख नेपाली

बजेटका उद्देश्य (३ वटा):	<ul style="list-style-type: none"> विद्यमान बहुआयामिक गरिबी न्यूनीकरण गर्ने, अर्थतन्त्र पुनस्थापन गरि उच्च दरको आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्ने, संविधानले परिकल्पना गरे अनुरूप समावेस र समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने ।
बजेटको आकार	रु १६ खर्ब ३२ अर्ब ८३ करोड
चालु	रु ६ खर्ब ७७ अर्ब ९९ करोड (४१.५२%)
पूँजिगत	रु ३ खर्ब ७८ अर्ब १० करोड (२३.१६%)
वित्तीय व्यवस्था	रु १ खर्ब ८९ अर्ब ४४ करोड (११.६० %)
प्रदेश र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्ने	रु ३ खर्ब ८७ अर्ब ३० करोड (२३.७२%)
लैंगिक उत्तरदायि बजेट	प्रत्यक्ष तर्फ: ३९.४९%, अप्रत्यक्ष तर्फ: २७.६६% तथस्तर्फ: ६६.६४%
जलवायु परिवर्तन तर्फ बजेट	प्रत्यक्ष लाभ: ५.७१%, अप्रत्यक्ष लाभ: २७.११% तथस्त: ६७.५३%
राजस्व परिचालन	रु १० खर्ब ५० अर्ब ८२ करोड,
वैदेशिक अनुदान	रु ५९ अर्ब ९२ करोड,
वैदेशिक ऋण	रु २ खर्ब ८३ अर्ब ९ करोड,
आन्तरिक ऋण	रु २ खर्ब ३९ अर्ब
आर्थिक वृद्धि हुने लक्ष,	६.५ प्रतिशत
प्रतिव्यक्ति खर्चयोग्य आम्दानी	प्रतिशतले बढेर १४८६ डलर पुगेको,
माद्रास्फीतिदर	६.५ प्रतिशतमा सिमित राख्ने रहेको

Current Periodic Plan

(चालु आवधिक योजना)

Deba Raj Luitel (Section Officer)

१.४.२ नेपालको अर्थतन्त्रसँग सम्बद्ध योजना, स्रोत/साधनहरूको परिचालन, वृद्धि, विकास तथा रोजगार सम्बन्धी सवाल/विषयहरू

- ❖ विश्वमा योजनाबद्ध विकासको शुरुवात गर्ने पहिलो राष्ट्र रूस हो । सन् १९२८ मा पापतिलेका नामबाट रूसमा संचालित भएको,
- ❖ नेपालमा राणाकालमा जुद्ध शमशेरले घोषित २० वर्षे योजना घोषणामा मात्र सिमित भयो र अन्य प्रयासहरूले पनि सफलता पाउन सकेनन् ।
- ❖ प्रधानमन्त्री टंक प्रसाद आचार्यको पालामा वि.स. २०१३ देखि नेपालमा योजनाबद्ध आर्थिक विकासको क्रम शुरु भयो ।
- ❖ नेपालमा हालसम्म पञ्च वर्षीय र त्रिवर्षीय गरी जम्मा १४ वटा योजनाबद्ध विकासका सम्पन्न भए भने १५ औ योजना आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१ को आधारपत्र आइसेको छ ।
- ❖ दोस्रो, ११, १२, १३ र १४ औ त्रिवर्षीय हुन् भने बाँकि ९ सबै पञ्च वर्षीय हुन् । २०१८ र २०४६ को राजनैतिक परिवर्तनको कारण दुईपटक योजना विहिन (Plan holiday) रहे ।
- ❖ नेपालमा योजना विहिन वर्ष (Plan Holiday)का रूपमा कुन कुन वर्ष रहे ? -वि.स २०१८, २०४७ र २०४८
- ❖ योजनाबद्ध विकासलाई कुन सिद्धान्तमा आधारित विकास मानिन्छ ? - सरकार नियन्त्रित विकास
- ❖ Plan Holiday भन्नाले के बुझिन्छ ? - योजना विहिन वर्ष
- ❖ योजना आयोगको स्थापना कहिले भयो ? - वि.स २०१३
- ❖ योजना आयोगलाई कहिले राष्ट्रिय योजना परिषद बनाईयो ? -वि.स २०१७

- ❖ राष्ट्रिय योजना परिषदलाई कहिले राष्ट्रिय योजना आयोग बनाइयो ? - वि.स २०२५
- ❖ देशव्यापी जनगणना र पहिलो कृषि गणना कुन योजना अवधिमा भएका उल्लेख्य कार्य हुन ? - दोश्रो योजना
- ❖ नेपालमा कुन आवधिक योजना देखि प्रादेशिक विकासको अवधारणा सुरु भयो ? - पाँचौं
- ❖ नेपालमा कुन आवधिक योजना देखि निम्नतम आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने उद्देश्य राखियो ? - छैटौं
- ❖ नेपालमा कुन आवधिक योजनादेखि सार्वजनिक संस्थानलाई निजीकरण गर्ने कार्य सुरु भयो ? - छैटौं
- ❖ नवौं योजनाको सर्वोपरि उद्देश्य के रहेको थियो ? - गरिवि निवारण गर्ने
- ❖ दशौं योजनाको प्रमुख उद्देश्य के रहेको थियो ? - गरिवि निवारण गर्ने
- ❖ नवौं र दशौं योजनामा दोहोरिएको एकमात्र उद्देश्य के थियो ? - गरिवि निवारण गर्ने
- ❖ राष्ट्रिय योजना आयोग मातहत रहने एकमात्र विभाग कुन हो ? - केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग
- ❖ राष्ट्रिय योजना आयोगको अध्यक्ष को हुन्छ ? - प्रधानमन्त्री
- ❖ कुन योजनादेखि संस्थान निजीकरण सुरु भयो ? - छैटौं योजना
- ❖ सर्वप्रथम निजीकरण गरिएको संस्थान कुन हो ? - वाँसवारी छाला जुता कारखाना
- ❖ नेपालमा कहिलेवाट वैदेशिक सहायता लिन थालियो ? - सन् २०५१ वाट
- ❖ वैदेशिक सहयोगको शुरुवात: सन् १९५१ अमेरिका Point Four Program अन्तर्गत यु एस डि २२००० अनुदान सहयोग ।
- ❖ नेपालले वैदेशिक ऋण लिन सुरु कहिलेवाट गरेको हो ? - प्रथम पञ्चवर्षीय योजनादेखि ।
- ❖ नेपाल विकास मन्त्रको गठन कहिले भएको हो ? - सन् २००० अप्रिल
- ❖ नेपाललाई सबैभन्दा बढी सहयोग दिने देश कुन हो ? - जापान
- ❖ नेपालले कुन योजनादेखि वैदेशिक अनुदान/ऋण सहयोग प्राप्त गर्यो ? - पहिलो पञ्चवर्षीय योजनादेखि
- ❖ नेपालले कुन योजनादेखि विदेशि लगानीलाई औद्योगिक विकासको एउटा सफल रणनीतिको रूपमा स्वीकार गर्यो ? - छैटौं योजना

कुन योजनामा के ?		
योजना		सुरु भएका व्यवस्था/ कार्यक्रम/विशेषता
पहिलो	२०१३/१४-२०१७/१८	वैदेशिक ऋण/अनुदान प्राप्त गर्न सुरु,
	२०१८/१९	Plan Holiday
दोश्रो	२०१९/२०-२०२१/२२	उद्योग र कृषि कर्जाको सुरुवात, खर्चका दृष्टिले सफल, वैदेशिक ऋण लिन सुरु, कृषि गणनाको सुरुवात, खासै उपलब्धी नभएकाले Preparatory Plan भनिन्छ ।
तेस्रो	२०२२/२३-२०२६/२७	Numerical Target राख्न सुरु गरिएको, प्राथमिक क्षेत्र निर्धारण भएको, अर्थतन्त्रलाई तीन भागमा विभाजन गरिएको, जनसंख्याको विषयलाई समेटिएको, व्यापार विविधिकरण गरिएको, राष्ट्रिय आयलाई दोब्बर पार्ने लक्ष्य लिएको, सामाजिक असमानताको अन्त्य गर्ने उद्देश्य लिएको,
चौथो	२०२७/२८-२०३१/३२	वैदेशिक लगानी, क्षेत्रगत विकास, शोषण रहित समाज सिर्जनाको आधार तय गर्ने उद्देश्य लिएको,
पाँचौं	२०३२/३३-२०३६/३७	प्रादेशिक विकासको अवधारणा, सन्तुलित विकास, आधारभूत विकासको अवधारणा, न्यूनतम र अधिकतम लक्ष्य तोकिएको, साना सहर विकास गरी वसाईसराई गर्ने, स्वास्थ्य सम्बन्धि विषय, आर्थिक वृद्धिदरको व्यवस्था गरिएको ।
छैटौं	२०३७/४३-२०४१/४२	विकेन्द्रिकरणको अवधारणा, सार्वजनिक संस्थानको निजीकरण गर्न थालनी, वातावरण संरक्षण तथा भू संरक्षण नीति, पर्यापर्यटन (Eco Tourism) को अवधारणा, लक्ष्य भन्दा बढी आर्थिक वृद्धि भएको, न्यूनतम आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति गर्ने उद्देश्य, महिला विकासका विषयलाई विकास योजनामा समावेश गर्ने परिपाटीको प्रारम्भ, औद्योगिक विकासको एउटा सफल रणनीतिको रूपमा

		स्वीकार
सातौँ	२०४२/४३-२०४६/४७	EIA (Environment Impact Assessment) को थालनी
	२०४७/४८ - २०४८/४९	Plan Holiday
आठौँ	२०४९/५०-२०५३/५४	दिगो विकास, सुख्खा बन्दरगाह, आर्थिक उदारीकरण, आर्थिक सुशासन, असन्तुलन हटाउने, गरिबी निवारण शब्दको प्रयोग, जनसंख्या बृद्धिलाई नियन्त्रण गर्ने Bottom Up Planning Approach
नवौँ	२०५४/५५-२०५८/५९	गरिवी निवारण प्रमुख उद्देश्य, विकासमा लैंगिक मुलप्रवाहिकरण, लैङ्गिक समानता र सशक्तीकरण नीति, २० वर्षे दीर्घकालिन अवधारणा, दीर्घकालिन कृषि योजना कार्यान्वयन, दीर्घकालिन सोच तथा दीर्घकालिन रणनीति तय
दशौँ	२०५९/६०-२०६३/६४	गरिबी निवारणको रणनीतिक दस्तावेज तयार (PRSP=Poverty Reduction Strategy Papers) सुशासनको अवधारणा,
एघारौँ	२०६४/६५-२०६६/६७	विद्युतीय शासन, समृद्ध आधुनिक र न्यायपूर्ण नेपाल निर्माण
बाहौँ	२०६७/६८-२०६९/७०	दुई दशकभित्र नेपाललाई विकासशील राष्ट्रमा रूपान्तरण गरी सम्बृद्ध, शान्त
तेह्रौँ	२०७०/७१-२०७२/७३	वि.स. २०७९ भित्र नेपाललाई विकासशील राष्ट्रमा स्तरउन्नति गर्ने
चौधौँ	२०७३/७४-२०७५/७६	स्वाधिन, समुन्नत तथा समाजवाद उन्मुख राष्ट्रिय अर्थतन्त्र एवं समृद्ध नेपाली
पन्ध्रौँ	२०७६/७७-२०८०/११	समृद्ध नेपाल, सुखि नेपाली

चालु १५ औ योजना (आ.व. २०७६/७७-८०/८१)

- ❖ वि.स. २०८७ (सन् २०३०) सम्ममा दिगो विकास लक्ष्यहरू हाँसिल गर्नुपर्ने (जम्मा लक्ष्य १७ वाटा रहेका)
- ❖ दिगो विकासको लक्ष्य UNO महासभाले सन् २०१५ को सेप्टेम्बरमा घोषणा भएको हो ।
- ❖ दिगो विकासका लक्ष्यहरू कतिवटा रहेका छन् ? १७ लक्ष्यहरू
- ❖ दिगो विकासका परिणामक लक्ष्यहरू कतिवटा रहेका छन् ? १६९ परिणामक लक्ष्यहरू
- ❖ दिगो विकासका विश्वव्यापी लक्ष्यहरू कतिवटा रहेका छन् ? २३२ विश्वव्यापी लक्ष्यहरू
- ❖ १५ औ योजनाको दीर्घकालीन सोच के रहेको छ ? समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली

The 17 SDGs (शुत्र: गभोस्वगु लैसधाम उअदिजि जपाजशा ल)

- लक्ष्य १- गरीबीको अन्त्य (No Poverty)
- लक्ष्य २ - भोकमरी अन्त्य (Zero Hunger)
- लक्ष्य ३ -स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता (Good Health and Well-being)
- लक्ष्य ४- गुणात्मक शिक्षा (Quality Education)
- लक्ष्य ५ - लैङ्गिक समानता (Gender Equality)
- लक्ष्य ६ - सफा खानेपानी र सरसफाई (Clean Water and Sanitation)
- लक्ष्य ७ - धान्न सकिने र स्वच्छ ऊर्जामा पहुँच (Affordable and Clean Energy)
- लक्ष्य ८- मर्यादित रोजगारी र दिगो आर्थिक वृद्धि, (Decent Work and Economic Growth)
- लक्ष्य ९ - उद्योग, नवीन सिर्जना र पुर्वाधार (Industry, Innovation and Infrastructure)
- लक्ष्य १० - असमानता न्यूनीकरण (Reduced Inequality)
- लक्ष्य ११ - दिगो शहरहरू र समुदायहरू (Sustainable Cities and Communities)
- लक्ष्य १२- जिम्मेवारपूर्ण उपभोग र उत्पादन (Responsible Consumption and Production)
- लक्ष्य १३- जलवायु परिवर्तनमा तत्काल पहल गर्ने (Climate Action)
- लक्ष्य १४- पानीमुनिकने जीवन (Life Below Water)
- लक्ष्य १५ -जमिन माथि जीवन (Life on Land)
- लक्ष्य १६ - शान्ति, न्याय र सशक्त संगठन (Peace and Justice Strong Institutions)
- लक्ष्य १७ - लक्ष्य प्राप्तिको लागि साझेदारी (Partnerships to achieve the Goal)

१५ औ योजना/दीर्घकालिन सोच :: समृद्ध नेपाल, सुखि नेपाली

समृद्धि (Prosperity)सुत्र:: समाउ

सुख (Happiness) सुत्र::पम सुन्या स्वस सुसरा

१.१ सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तरावद्धता	२.१ परिस्कृत तथा मर्यादित जीवन
१.२ मानव पुजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूरण उपयोग	२.२ सुरक्षित र सभ्य र न्यायपूर्ण समाज
१.३ उच्च दिगो उत्पादन र उत्पादकत्व	२.३ स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण
१.४ उच्च समतामुलक राष्ट्रिय आय	२.४ सुशासन
	२.५ सलव लोकतन्त्र
	२.६ राष्ट्रिय एकता सुरक्षा र सम्मान

- ❖ वि.स २०७९ सम्ममा अतिक्रम विकासशील मुलुकवाट विकासोन्मुख (विकासशील) मुलुकमा स्तरोन्नती गर्नुपर्ने,
- ❖ वि.स २१०० सम्ममा देशलाई समुन्नत मुलुकको रुपमा पुर्‍याउन लक्ष लिएको।
- ❖ दिर्घकालिन सोच २१०० का प्रमुख लक्षहरु

पन्ध्रौ योजनाको राष्ट्रिय लक्ष (१ वटा)

✓ समृद्ध नेपाल, सुखि नेपाली

पन्ध्रौ योजनाका राष्ट्रिय उद्देश्य (३ वटा)

- ❖ सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण, उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी अभिवृद्धि, उच्च, दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा गरिबी निवारण गदै समृद्धिको आधार निर्माण गर्नु ।
- ❖ गुणस्तरीय स्वास्थ्य शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सन्तुलित वातावरण, सामाजिक न्याय र जवाफदेही सार्वजनिक सेवा कायम गरी संघीय शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गदै नागरिकलाई यन्त्रादित र परिस्कृत जीवनयापनको अनुभूति गराउनु ।
- ❖ सामाजिक आर्थिक रूपान्तरण तथा स्वाधीन राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गरि देशको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्नु ।

पन्ध्रौ योजनाका राष्ट्रिय रणनीति

- ❖ तीव्र, दिगो र रोजगारमुलक, आर्थिक वृद्धि गर्ने,
- ❖ सुलभ तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा र शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने,
- ❖ आन्तरिक तथा अन्तरदेशीय आबद्धता एवं दिगो शहर/बस्ती विकास गर्ने,
- ❖ उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ पूर्ण दिगो, उत्पादनशिल सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रदान गर्ने ,
- ❖ गरिबी निवारण र आर्थिक सामाजिक समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने
- ❖ प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र परिचालन तथा उत्थानशिलताको विकास गर्ने,
- ❖ सार्वजनिक सेवाको सुदृढीकरण, प्रादेशिक सन्तुलन र राष्ट्रिय एकता सम्बर्द्धन गर्ने ।

योजना सम्बन्धी केही प्रश्नहरु

- ❖ १५ औं योजनाको अर्वाधमा कति खर्च हुने अनुमान रहेको छ ? ९९ खर्व ५८ अर्व ३३ करोड
- ❖ विगत १० वर्षमा राजश्वको औसत वृद्धिदर कति रहेको छ ? २०.४ प्रतिशत
- ❖ आ.व. २०७४/७५ मा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन र राजश्वको अनुपात कति रहेको छ ? २४.६ प्रतिशत
- ❖ नेपाल कहिले सम्ममा मध्यम आय भएको मुलुकमा स्तरोन्नती गर्दैछ ? -वि.स. २०८७
- ❖ १५ औ योजना अनुसार उत्पादनहिल जनसंख्या कति रहेको छ ? - ५७ प्रतिशत
- ❖ १५ औ योजना अनुसार विदेशमा रहेको उत्पादनशिल जनसंख्या कति रहेको छ ? - ७.३ प्रतिशत
- ❖ १५ औ योजना अनुसार शहरी जनसंख्या कति पुगेको छ ? - ५९.९ प्रतिशत

❖ समग्रमा १४ औ योजनाको समिक्षा, १५ औ योजनाको लक्ष्य र दिर्घकालीन सोचको लक्ष्य

क्र.स	राष्ट्रिय लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक National goals, targets, and indicators	एकाइ Unit	चौधौ योजनाको अन्त्य (आ.व. २०७४/७५) को यथार्थ Status in FY 2018/19	पाँध्रौ योजना (आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य) Target for the FY 2023/24	दिर्घकालिन सोच, २१००(आ.व.२१०० /२१०१ को लक्ष्य) Target for FY 2043/44	हालको अवस्था Present Status
१	समृद्धिका राष्ट्रिय लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक					

उच्च र समतामुलक राष्ट्रिय आय

१.१	औद्योगिक राष्ट्र स्तरको उच्च आय					
१.१.१	आर्थिक वृद्धिदर (आधारभूत मूल्यमा) Economic growth rate (at the basic price)	प्रतिशत	६.८	१०.३	१०.५	-२.१२
१.१.२	प्रतिव्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय Per capita Gross National Income	अमेरिकी डलर	१,०४७	१,५९५	१२,१००	-
१.२	गरिवीको अन्त्य End of poverty					
१.२.१	गरिवीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या (निरपेक्ष गरिवी) Population under the poverty line (absolute poverty)	प्रतिशत	१८.७	९.५	०	१६.६७
१.३	राष्ट्रिय आम्दानीमा तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको हिस्सा					
१.३.१	आम्दानीमा माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको अनुपात (Palma Ratio) अनुपात Ratio of the upper 10 per cent and lower 40 per cent population in income		१.३	१.२५	१.१	
१.३.२	सम्पत्तिमा आधारित जिनी गुणक (Gini coefficient) Gini coefficient based on property	गुणक	०.३१	०.२९	०.२५	
२	मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग					
२.१	स्वास्थ्य र लामो आयु भएका नेपाली					
२.१.१	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको) Life expectancy (at birth)	वर्ष	६९.७	७२	८०	७०.२
२.१.२	मातृ मृत्युदर (प्रतिलाख जिवित जन्ममा) Maternal mortality rate (at per 100,000 live births)	जना	२३९	९९	२०	
२.१.३	पाँच वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर (प्रतिहजार जिवित जन्ममा) Child mortality rate under five years (at per 1,000 live births)	जना	३९	२४	८	२८
२.१.४	किसोरी अवस्थाको प्रजनन (१९ वर्ष मुनी) Adolescent reproduction (Under 19 years)	संख्या	१३	६		
२.२	गुणस्तरीय रोजगारमुलक तथा जीवन उपयोगी शिक्षा प्राप्त नागरिक					
२.२.१	साक्षरता दर (१५ वर्ष माथि) Literacy rate (above 15 years)	प्रतिशत	५८	९५	९९	५८
२.२.२	युवा साक्षरता दर (१५ देखि २४ वर्ष) Youth literacy rate (15-24 years)	प्रतिशत	९२	९९	-	८८.६
२.२.३	आधारभूत तह (१ देखि ८ कक्षा सम्म) खुद भर्ना दर Net enrollment rate at the basic level (1-8)	प्रतिशत	९३	९९	-	९४.७
२.२.४	माध्यमिक तह (९ देखि १२ कक्षा सम्म) खुद भर्ना दर Net enrollment rate at the secondary level (9-12)	प्रतिशत	४६	६५	९५	५१.२
२.२.५	उच्च शिक्षामा कुल भर्ना दर Gross enrollment rate at the higher education	प्रतिशत	१२	२२	४०	
२.२.६	काम गर्ने उमेर समूहका प्राविधिक र व्यवसायिक क्षेत्रमा तालिम प्राप्त जनसंख्या Population of working age groups with trainings in technical and professional areas	प्रतिशत	३१	६०		
२.३	उत्पादनशिल र मार्यदित रोजगारी					
२.३.१	श्रम सहभागिता दर (१५ वर्ष माथि) Labor force participation rate (above 15 years)	प्रतिशत	३८.५	४९	७२	३८.५
२.३.२	रोजगारिमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा Share of formal sector in employment	प्रतिशत	३६.५	५०	७०	
३	सर्वशुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तरआवद्धता					
३.१	सर्वसुलभ, सुरक्षित र आधुनिक यातायात					
३.१.१	सडक घनत्व Road density	किमि/किमि २	०.५५	०.७४		
३.१.२	राष्ट्रिय र प्रादेशिक लोकमार्ग (२ लेनसम्म) National and provincial highways (up to 2 lanes)	कि.मि.	७७९४	२०२००	३३,०००	
३.१.३	राष्ट्रिय लोकमार्ग (२ लेनमाथि, द्रुतमार्ग समेत) National highways (above 2 lanes, including fast tracks)	कि.मि.	९६	११७४	३,०००	
३.१.४	रेलमार्ग Railways	कि.मि.	४२	३४८	२,२००	५६
३.२	पूर्वाधारमा पहुँच र आवद्धता					

३.२.१	३० मिनेट सम्मको दुरीमा यातायत पहुँच भएको परिवार Families with access to transportation within the distance of 30 minutes	प्रतिशत	८२	९५	९९	
३.२.२	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार Families with access to electricity	प्रतिशत	८८	१००	१००	९३.०
३.२.३	इन्टरनेट पहुँच प्राप्त जनसंख्या Population with access to internet	प्रतिशत	६५.९	८०	१००	८२.८
४	उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व					
४.१	अर्थतन्त्रमा क्षेत्रगत योगदान					
४.१.१	प्राथमिक क्षेत्र (कृषि, बन र खानी) Primary sector (agriculture, forest and mines)	प्रतिशत	२७.६	२३	९	
४.१.२	द्वितीय क्षेत्र (उत्पादनमूलक उद्योग, विद्युत, ज्ञास र पानी तथा निर्माण) Secondary sector (manufacturing, industries, electricity, gas and water and construction)	प्रतिशत	१४.६	१८.१	३०	
४.१.३	तृतीय क्षेत्र (सेवा) Tertiary sector (service)	प्रतिशत	५७.८	५८.९	६१	
४.२	स्वच्छ उर्जाको उत्पादन तथा उपभोग					
४.२.१	जलविद्युत उत्पादन (जडित क्षमता) Electricity generation (installed capacity) जलविद्युत तथा नविकरणिय उत्पादन (जडित क्षमता)	मेगावाट	१२५०	५८२०	४०,०००	१४
४.२.२	प्रतिव्याक्ति विद्युत उपयोग Per capita electricity consumption	किलोवाट घण्टा	२४५	७००	३५००	
४.३	व्यापार सन्तुलन					
४.३.१	वस्तु तथा सेवाको निर्यात (कुल गृहस्थ उत्पादनको अनुपातमा) Export of goods and services (Ratio with GDP)	अनुपात	९.०	१५.७	-	
४.३.२	वस्तु तथा सेवाको आयात (कुल गृहस्थ उत्पादनको अनुपातमा) Ratio with GDP)	अनुपात	५०.८	५१	-	
४.४	राष्ट्रिय तथा क्षेत्रगत उत्पादकत्व					
४.४.१	श्रम उत्पादकत्व Labor productivity	रु हजारमा	१८४.६	२७६	-	
४.४.२	कृषि उत्पादकत्व (प्रमुख वाली) Agriculture productivity (major crops)	मेट्रिक टन प्रतिहेक्टर	३.१	४	-	
४.४.३	सिंचाईयोग्य भूमिमध्ये वर्षभरि सिंचाई सुविधा पुगेको भूमि Irrigable land with all year-round access to irrigation	प्रतिशत	३३	५०		
४.४.४	प्रतिपर्यटक खर्च Expenditure per tourist (per day)	डलर	४८	१००		65

सुखका राष्ट्रिय लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक

क.स	राष्ट्रिय लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक National goals, targets, and indicators	एकाइ Unit	चौधौ योजनाको अन्त्य (आ.व. २०७४/७५) को यथार्थ Status in FY 2018/19	पाधौ योजना (आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य) Target for the FY 2023/24	दिर्घकालिन सोच, २१०० (आ.व. २१००/२१०१ को लक्ष्य) Target for FY 2043/44	हालको अवस्था Present Status
-----	---	--------------	--	---	---	--------------------------------------

५	परिस्कृत तथा मर्याति जीवन					
५.१	नागरिक स्वास्थ्यता तथा सन्तुष्टि					
५.१.१	मानव विकास सूचकांक Human Development Index	सूचकांक	०.५७९	०.६२४	०.७६०	०.६०२ (१४२ औ)
५.१.२	नागरिक सन्तुष्टिको अनुभूति सूचकांक Civic Satisfaction Experience index	सूचकांक	४.७	५.१	-	
५.१.३	बहुआयामिक गरिबीमा रहेको जनसंख्या Population under multidimensional poverty	प्रतिशत	२८.६	११.५	३	१७.४
५.१.४	५ वर्ष मुनिका कम तौल भएकका वालवालिका Underweight children below five years	प्रतिशत	२७	१५	२	
५.१.५	३० मिनेटको दुरीमा स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच भएको घर परिवार Families-households within 30 minutes' distance of access to health centers	प्रतिशत	४९	८०		
५.२	सुरक्षित तथा सुविधासम्पन्न आवास					
५.२.१	सुरक्षित (भवन आचारसंहिताको मापदण्ड अनुसार निर्मित)आवासमा बसोवास गर्ने जनसंख्या Population living in safe housing	प्रतिशत	४०	६०	-	
५.२.३	आधारभूत खानेपान पुगेको जनसंख्या Population with access to basic drinking water facility	प्रतिशत	८९	९९		९१.५
५.२.३	उच्च मध्यम स्तरको खानेपान सुविधा पुगेको जनसंख्या Population with access to improved drinking water facility	प्रतिशत	२१	४०	९५	२३.८२
५.३	भौतिक तथा आधुनिक सम्पत्ति माथिको समतामुलक पहुँच वा स्वामित्व					
५.३.१	आफ्नै स्वामित्वको आवासमा बसोवास गर्ने परिवार Families living in self-owned housing	प्रतिशत	८५.३	८९	-	
५.३.२	सार्वजनिक धितोपत्रमा लगानि गर्ने जनसंख्या Population investing in securities/bonds	प्रतिशत	४.४	२०	-	
६	सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज					
६.१	विभेद, हिंसा र अपराधमुक्त समाज					
६.१.१	लैंगिक विकास सूचकांक Gender Development Index	सूचकांक	०.८९७	०.९६३	१	
६.१.२	लैंगिक असमानता सूचकांक Gender Inequality Index		०.४७६	०.३९		
६.१.३	जीवनकालमा शारिरिक र मानसिक वा यौन हिंसा पीडित महिला Women suffering from physical, psychological or sexual violence in their lifetime	प्रतिशत	२४.४	१३	-	
६.१.४	दर्ता भएका लैंगिक हिंसा लगायतका अपराधका घटना र अनुसन्धानको अनुपात Ratio of investigation to registered incidents of crimes including gender violence	अनुपात	८८.९	१००	-	
६.२	सामाजिक-सांस्कृतिक विविधता					
६.२.१	मातृभाषामा पठन पाठन हुने विद्यालय Schools teaching in the mother tongue	संख्या	२७०	३२४	-	
६.२.२	विश्व सम्पदा सुचिमा सुचिकृत सम्पदा Sites listed in the World Heritage List		१०	१२		
६.३	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण					
६.३.१	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा आवद्ध जनसंख्या Population covered by basic social security	प्रतिशत	१७	६०	१००	
६.३.२	राष्ट्रिय बजेटमा सामाजिक सुरक्षाको खर्च Social security expenditure in the national budget	प्रतिशत	११.७	१३.७	-	
७	स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण					
७.१	प्रदुषणमुक्त र स्वच्छ वातावरण					
७.१.१	उर्जा उपभोगमा नविकरणीय उर्जा अनुसात Ratio of renewable energy in total energy consumption		७	१२		
७.१.१	वायु प्रदुषणको औषत मात्रा (पि पि एम २.५) Average level of air pollution (PPM 2.5)	माइक्रोग्राम प्रतिघन मिटर	५०	४०	-	

७.२	पर्यावरणीय सन्तुलन र दिगो उपयोग					
७.२.१	बनजंगल घनत्व Forest density	रुख प्रति हेक्टर	४३०	४५०		
७.२.२	काठ उत्पादन Wood production	घनफिट लाख	१९४	३००		
७.३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनशीलता					
७.३.१	अनुकूलन योजना तयार भई कार्यान्वयन भएका स्थानीय तह Local levels that have prepared and implemented the adaptation plan	संख्या	२१७	५५०	-	
८.	सुशासन					
८.१	विधिको शासन					
८.१.१	विधिको शासन सूचकांक Rule of Law Index	सूचकांक	०.५४	०.५८	-	
८.१.२	विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धी सूचकांक Global Competitiveness Index	सूचकांक	५१.६	६०		
८.१.३	व्यवसाय सहजीकरण सूचकांक Ease of Doing Business Index	सूचकांक	६३.२	६८		
८.१.४	भ्रमण तथा प्रतिस्पर्धि सूचकांक Travel and Tourism Competitiveness Index	सूचकांक	३.३	३.८		
८.२.२	Settlement of complaints received through "Hello Sarkar"		48.9	98		
८.२.३	Ratio of unregistered (informal) establishments out of total establishments		49.9	10		
८.२.४	Ratio of economic establishments with bookkeeping out of total registered establishments		52	70		
९.	सबल लोकतन्त्र					
९.१.१	निर्वाचनामा मतदाताको सहभागिता Participation of voters in elections	प्रतिशत	६८.६७	७२		
९.१.२	मुद्दा फैसला Case decisions/verdicts	प्रतिशत	५६.५	६०		
९.१.२	फैसला कार्यान्वयन Implementation of decisions/verdicts	प्रतिशत	३९	६०		

(स्रोत : पन्ध्रौँ योजनाको आधारपत्र (आ.व.२०७६/७७-२०८०/८१) (Merged By: Deba Raj Luitel)

- ❖ १५ औँ योजना अनुसार जीवन बिमामा आवद्ध जनसंख्या कति रहेको छ ? १४ प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजनाको अन्त्य सम्ममा सम्पत्तिमा आधारित विमामा आवद्ध जनसंख्या कति पुऱ्याउन लक्ष्य रहेको छ ? ५० प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजनाको अन्त्य सम्ममा जीवन विमा र स्वास्थ्य विमामा आवद्ध जनसंख्या कति पुऱ्याउन लक्ष्य रहेको छ ? १६ प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजनामा निजी क्षेत्रबाट कति लगानी हुने अपेक्षा गरिएको छ ? ५५.६ प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजनाको अवधिभरमा कति वैदेशिक लगानी भएको हुने अपेक्षा गरिएको छ ? रु २६० अर्ब
- ❖ १५ औँ योजनाको अवधिभरमा कति विप्रेषण आप्रवाह भएको हुने अपेक्षा गरिएको छ ? रु ५५ खर्ब ९२ अर्ब
- ❖ १५ औँ योजना अनुसार नेपालमा हाल कति प्रतिशत मानिस कृषि पेशामा आवद्ध छन् ? ६०.४ प्रतिशत
- ❖ हाल नेपालमा कतिवटा नापी तथा मालपोत कार्यालयहरु रहेका छन् ? - १३१ वटा
- ❖ १५ औँ योजनाअनुसार हाल नेपालमा वनक्षेत्र रहेको छ ? - कुल भूभागको ४४.७४ प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजना अनुसार हाल नेपालमा:::पारिस्थिकीय प्रणाली ११८ वटा,, वनस्पति वर्ग ७५ वटा, वनका प्रकार ३५ वटा,,वनस्पति प्रजातिका प्रकार ११,९७१ वटा,, प्राणी प्रजाति ११,८६१ वटा पहिचान भएका छन् ।
- ❖ १५ औँ योजनाको आधारपत्र अनुसार हाल नेपालमा:::२० वटा संरक्षण क्षेत्र,,१० वटा अन्तराष्ट्रिय महत्वका सिमसार क्षेत्र,,११ वटा वनस्पति उद्यान,,२२,६०० वटा समुदायिक वन,,१० हजारभन्दा बढी अन्य सामुदायिक वन रहेका छन् ।
- ❖ नेपालमा भित्रने पर्यटक मध्ये कति पर्यटकले संरक्षित क्षेत्र र सामुदायिक वनको भ्रमण गर्ने गरेका छन् ? -६०% भन्दा बढी
- ❖ १५ औँ योजनाको अन्त्य सम्ममा वनक्षेत्र कति पुऱ्याउन लक्ष्य रहेकोछ ? -४४.७४ प्रतिशत नै कायम राख्ने
- ❖ १५ औँ योजना अनुसार हाल कति घरधुरीले आधारभूत स्तरको सरसफाई सुविधा प्राप्त गरिरहेका छन् ? - ९८ प्रतिशत
- ❖ १५ औँ योजना अनुसार हाल नेपालमा
  - ✓ पारिस्थिकीय प्रणाली ११८ वटा,
  - ✓ वनस्पति वर्ग ७५ वटा,
  - ✓ वनका प्रकार ३५ वटा
  - ✓ वनस्पति प्रजातिका प्रकार ११,९७१ वटा
  - ✓ प्राणी प्रजाति ११,८६१ वटा पहिचान भएका छन् ।
- ❖ १५ औँ योजना अनुसार हाल नेपालमा
  - ✓ २० वटा संरक्षण क्षेत्र,
  - ✓ १० वटा अन्तराष्ट्रिय महत्वका सिमसार क्षेत्र,
  - ✓ ११ वटा वनस्पति उद्यान,
  - ✓ २२,६०० वटा समुदायिक वन,
  - ✓ १० हजारभन्दा बढी अन्य सामुदायिक वन रहेका छन् ।
- ❖ नेपालमा भित्रने पर्यटक मध्ये कति पर्यटकले संरक्षित क्षेत्र र सामुदायिक वनको भ्रमण गर्ने गरेका छन् ? -६०% भन्दा बढी

- ❖ १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा वनक्षेत्र कति पुन्याउन लक्ष्य रहेको छ ? -४४.७४ प्रतिशत नै कायम राख्ने
❖ १५ औ योजना अनुसार हाल कति घरधुरीले आधारभूत स्तरको सरसफाइ सुविधा प्राप्त गरिरहेका छन् ? - ९८ प्रतिशत

नमूना प्रश्नहरू

23. पाष्ठी योजना (आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१) ले औषत आर्थिक वृद्धिदरलाई कति पुन्याउने लक्ष्य लिएको छ ?
A) ६.८ % B) १०.३ % C) १०.५ % D) ७.१ %
24. पाष्ठी योजना (आ.व. २०७६/७७-२०८०/८१) ले प्रतिव्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय कति अमेरिकी डलर पुन्याउने लक्ष्य लिएको छ ?
A) १२१०० B) १०४७ C) १३६५ D) १५९५
25. दिर्घकालिन सोच, २१०० (आ.व. २१००/२१०१) ले मानव विकास सूचकांक कति पुन्याउने लक्ष्य लिएको छ ?
A) १ (B) ०.५७४ (C) ०.६२४ (D) ०.७६०
26. नेपाल कहिले सम्ममा खाद्यान्नमा अन्तर्निर्भर बन्दैछ ?
(A) सन् २०२२ (B) सन् २०३० (C) सन् २०३२ (D) सन् २०३५
27. १४ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा गरिवीको रेखामुनिको जनसंख्या कति रहेको छ ?
A) १८.७ % B) २८.६ % C) ११ % D) १३ %
28. १४ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा बहुआयमिक गरिवीमा रहेको जनसंख्या कति रहेको छ ?
A) १८.७ % B) २८.६ % C) ११ % D) १३ %
29. १५ योजना तर्जुमा गर्दा कुन कुन विषयलाई आधारको रुपमा लिएको छ ?
A) दिर्घकालिन सोच २१००/२१०१
B) वि.स २०७९ सम्ममा अतिक्रम विकासशील मुलुकबाट विकासोन्मुख मुलुकमा स्तरानोत्ती
C) वि.स. २०८७ (सन् २०३०) सम्ममा दिगो विकासका १७ लक्ष्यहरू हासिल गर्नुपर्ने
D) माथिका सबै
30. तलका भनाई ठीक/बेठीक के हुन् ? छुट्याउनुहोस् ।
1. GOAL number 1 of SDGs is No Poverty.
2. GOAL number 4 of Quality Education.
(A) 1 र 2 दुवै ठीक (B) 1 र 2 दुवै बेठीक
(C) 1 ठीक र 2 बेठीक (D) 2 ठीक र 1 बेठीक
31. सन् २०३० सम्ममा पुरा गर्ने दिगो विकासका लक्ष्यहरू १७ वटा छन् भने दिगोविकासका परिमाणत्मक लक्ष्यहरू कति रहेका छन् ?
A) १८ B) १६९ C) २३२ D) ३०
32. १४ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा लैंगिक विकास सूचकांक कति पुगेको छ ?
A) ०.९२५ B) ०.९६३ C) ०.५७४ D) ०.६२४
33. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा लैंगिक विकास सूचकांक कति पुन्याउने लक्ष्य रहेको छ ?
A) ०.९२५ B) ०.९६३ C) ०.५७४ D) ०.६२४
34. १४ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा मानवविकास सूचकांक कति पुगेको छ ?
A) ०.९२५ B) ०.९६३ C) ०.५७४ D) ०.६२४
35. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा मानव विकास सूचकांक कति पुन्याउने लक्ष्य रहेको छ ?
A) ०.९२५ B) ०.९६३ C) ०.५७४ D) ०.६२४
36. दिर्घकालिन सोचले वि.स. २१०० सम्ममा मानव विकास सूचकांक कति पुन्याउने लक्ष्य रहेको छ ?
A) ०.६२४ B) ०.९६३ C) ०.५७४ D) ०.७६०
37. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा हेलो सरकारबाट उजुरी फेडब्याकको प्रगति कति प्रतिशत पुन्याने लक्ष्य रहेको छ ?
A) ९७ B) ९८ C) ९९ D) १००
38. १४ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा प्रतिलाख जिवित जन्ममा मातृ मृत्युदर कति रहेकोछ ?
A) ३२९ B) २३९ C) ९९ D) २०
39. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा प्रतिलाख जिवित जन्ममा मातृ मृत्युदर कतिमा भर्ने लक्ष्य रहेकोछ ?
A) ३२९ B) २३९ C) ९९ D) २०
40. दिर्घकालिन सोचले वि.स. २१०० सम्ममा प्रतिलाख जिवित जन्ममा मातृ मृत्युदर कतिमा भर्ने लक्ष्य रहेकोछ ?
A) ३२९ B) २३९ C) ९९ D) २०
41. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा बेरोजगारी दर कति प्रतिशतमा भर्ने लक्ष्य रहेको छ ?
A) १८.७ B) ११.४ C) ६ D) ३
42. तलका भनाई ठीक/बेठीक के हुन् ? छुट्याउनुहोस् ।
1. १५ औ योजना अनुसार नेपालमा ४४.७४% वनक्षेत्र रहेको छ ।
2. १५ औ योजनाको अन्त्य सम्ममा नेपालमा वनक्षेत्र ४७.४४% पुन्याउने लक्ष्य रहेको छ ।
(A) 1 र 2 दुवै ठीक (B) 1 र 2 दुवै बेठीक
(C) 1 ठीक र 2 बेठीक (D) 2 ठीक र 1 बेठीक

सफलताको सुभकामना

debrajluite1@gmail.com